

Vaše snažení v můj prospěch - “

„Selhalo. A způsobilo vám bolest, ponížení a ohrozilo vaši bezpečnost. To dobře vím. Kdybych se ale snažil kvůli vám pustit do křížku s Tibem, nebyl byste tady, byl byste v Erhenrangu v hrobě. A v Karhide i v Erhenrangu je teď hrstka lidí, kteří věří tomu, co říkáte, protože mě vyslechli. Mohou vám ještě posloužit. Mou největší chybou bylo, že jsem vám jasně neřekl, co a jak. Nejsem na to zvyklý. Nejsem zvyklý rozdávat a přijímat rady, ani obviňovat a nechat se obviňovat.”

„Nechci být nespravedlivý, Estravene -”

„A přesto jste. Je to zvláštní. Jsem na celém Gethenu jediný, kdo vám bezvýhradně důvěřuje, a přitom jsem na Gethenu jediný, komu odmítáte důvěřovat vy.”

Položil si hlavu do dlaní. Konečně promluvil: „To mě mrzí, Estravene.” Byla v tom jak omluva, tak přiznání viny.

„Podstata je v tom,” pokračoval jsem, „že nejste schopni nebo ochotni uvěřit skutečnosti, že já vám věřím.” Stoupl jsem si, protože jsem měl křeče v nohách, a zjistil jsem, že se chvěji zlostí a únavou. „Naučte mě vaši myšlenkovou domluvu,” pokusil jsem se o lehký tón bez jakékoli zloby, „váš jazyk, který neobsahuje žádné lži. Naučte mě to a potom se mě zeptejte, proč jsem udělal, co jsem dělal.”

„To bych opravdu rád, Estravene.”

KAPITOLA PATNÁCTÁ

K ledovci

Vzbudil jsem se. Doposud mi připadalo divné a neuvěřitelné probudit se v zšeřelém vyhřátém jehlanu a poslouchat rozum, který mi napovídal, že jsem ve stanu, že žiji, že už nejsem na pulefenské farmě. Tentokrát jsem při probuzení už necítil žádnou cizotu, jen vděk za pokoj v duši. Posadil jsem se, zívln a prsty jsem si prohrábl rozcuchané vlasy. Podíval jsem se na Estravenu, který byl natažený na spacím pytli kousek ode mne a spokojeně oddychoval. Neměl na sobě nic než kalhoty pod kolena; bylo mu horko. Tmavá tajuplná tvář byla vystavena světlu a mému pohledu. Ve spánku vypadal Estraven trochu přihlouple, jako ostatně každý: kulatý výrazný obličej uvolněný a nepřístupný, kapičky potu na horním rtu a nad hustým obočím. Vzpomněl jsem si, jak tehdy při té parádě stál vyšňořený, jak se slušelo na jeho funkci, a potil se na slunci. Teď jsem ho viděl v chladnějším světle, bezbranného a

polonahého, poprvé jsem viděl, jaký opravdu je.

Vzbudil se pozdě a trvalo mu, než se probral. Nakonec se se zíváním vypoťácel, natáhl si košili, vystrčil hlavu, aby zhodnotil počasí, a pak se mě zeptal, jestli si dám šálek orshe. Když zjistil, že já už jsem předtím cosi podnikal a uvařil hrnec tohoto moku z vody, kterou předešlého večera nechal v hrnci na kamínkách coby led, odměřeně poděkoval, posadil se a pil.

„Tak kam jdeme, Estravene?”

„Záleží na tom, kam chcete jít, pane Aii. A také, na jakou cestu si troufnete.”

„Jak se dá co nejrychleji zmizet z Orgoreynu?”

„Dát se na západ. Na pobřeží. Nějakých padesát kilometrů.”

„Tak o čem přemýšlíme?”

„Přístavy tady zamrzají nebo už zamrzlé jsou. Ať tak či onak, žádná loď nevyplouvá v zimě daleko. Pro nás by to znamenalo přečkat v nějakém úkrytu do příštího jara, kdy velké lodě vyrážejí za obchodem do Sithu a Perunteru. Jestli bude dál v platnosti obchodní embargo, do Karhide nezamíří ani jedna. Snad bychom si plavbu mohli na lodi nějak odpracovat. Bohužel jsem bez peněz.”

„Máme jinou možnost?”

„Do Karhide. Po souši.”

„A to je jak daleko? Patnáct set kilometrů?”

„Tak nějak, po silnici. Jenže my bychom po silnici nemohli. Nedostali bychom se přes prvního inspektora. Naše jediná možná cesta vede na sever přes hory, východně přes Gobrin a dolů do Guthenského zálivu na hranice.

„To myslíte Gobrin - ten ledovec?” Přikývl.

„To se snad v zimě ani nedá, nebo ano?”

„Mylím, že při troše štěstí ano, jako u jiných zimních cest. Přečkat ledovce je dokonce v zimě z jednoho prostého důvodu lepší. Jak víte, pěkné počasí má tendenci se udržovat nad velkými ledovci, kde led odráží sluneční žár; bouře jsou vytlačovány na kraj. Odtud také pramení pověsti o ‚místě uprostřed vánice‘. To by mohlo hrát v náš prospěch. Máloco jiného.”

„Tak vy vážně uvažujete - “

„Kdybych neuvažoval, nemělo by smysl vás vyvádět z pulefenské farmy.”

Byl pořád ještě odměřený, rozladěný, zakaboněný. Včerejší rozhovor nám dal oběma zabrat.

„Jestli tomu dobře rozumím, považujete přechod ledovce za přijatelnější riziko než čekat do jara na plavbu přes moře.“ Přikývl.

„Samota,“ lakonicky vysvětlil.

Chvíli jsem o tom přemýšlel. „Doufám, že jste vzal v úvahu, že k tomu nejsem uzpůsoben. Ani zdaleka nejsem tak odolný proti zimě. Nejsem žádný zvláštní lyžař. A nejsem zrovna ve formě, i když na tom jsem mnohem lépe, než jsem byl před pár dny.“ Znovu přikývl. „Myslím, že bychom to mohli zvládnout,“ pronesl s tou neskonalou bezelstností, kterou jsem tak dlouho považoval za ironii.

„Tak dobře.“

Podíval se na mě a vypil čaj do dna. Při troše dobré vůle by se tomu opravdu dalo říkat čaj; orsh je hnědý, sladkokyselý nápoj uvařený z praženého zrní perm, bohatý na vitamín A a C, cukr a povzbuzující látku příbuznou lobelinu. Tam, kde na Zimní planetě není pivo, tam je orsh; kde není ani pivo, ani orsh, tam nejsou žádní lidé.

„Bude to těžké,“ řekl a položil šálek. „Nesmírně těžké. Jestli nám nebude přát štěstí, nezvládneme to.“

„Raději bych umřel někde na ledovci než v té žumpě, ze které jste mě vytáhl.“

Ukrojil kus sušeného chlebového jablka, plátek mi nabídl, posadil se a žvýkal a přitom meditoval. „Budeme potřebovat víc jídla,“ konstatoval.

„Jestli se opravdu dostaneme do Karhide, co se stane s vámi? Vaše vypovězení platí.“

Upřel na mě své vydři očí. „Ano. Asi bych zůstal na této straně.“

„A kdyby zjistili, že jste jejich vězni dopomohl k útěku - ?“

„To vůbec nemusí zjistit.“ Usmál se, sice spíše neradostně, a dodal: „Nejdříve musíme přejít ten led.“

„Estravene, poslouchejte, můžete mi prominout, co jsem vám včera řekl?“ vyrazil jsem ze sebe.

„Nusuth.“ Vstal, pořád ještě žvýkal, oblékl si hieb a nazul boty a jako vydra vyklouzl samoutěšňovacím otvorem ze stanu. Už byl venku a znovu nakoukl dovnitř. „Možná že se vrátím pozdě, třeba se zdržím přes noc.“

Zvládnete to tady?”

„Ano.”

„Fajn.” A zmizel. Nepoznal jsem člověka, který dovedl tak bezvýhradně a tak rychle zareagovat na změněnou situaci jako Estraven. Já jsem se zotavoval a měl jsem chuť jít; on překonal thangen; v okamžiku, kdy to všechno bylo jasné, zmizel. Nikdy nejednal zbrkle nebo uspěchaně, ale byl vždycky pohotový. Tohle bylo nepochybně tajemstvím výjimečné politické kariéry, kterou kvůli mně zahodil; a také to vysvětlovalo jeho víru ve mne a oddanost mé misi. Když jsem přiletěl, on pohotově jednal. Na Zimní planetě jediný.

Přesto o sobě tvrdil, že je pomalý a výjimečné události že ho dokážou zaskočit.

Jednou mi řekl, že poněvadž mu to tak pomalu myslí, musí vycítit intuitivně, kam se jeho ‘štěstí’ ubírá, a že ho jeho intuice málokdy zklamala. Říkal to vážně; je docela možné, že to byla pravda.

Věštcí z pevností nejsou na Zimní planetě jediní, kdo vidí dopředu. Vytrénovali se v umění předvídat a podrobili si předtuchu, ale jistotu nezvýšili. Yomeshové v této otázce zastávají názor, že se tu zřejmě nejedná čistě o dar předvídaní, ale spíše o schopnost vidění (i když je to jen záblesk) všeho najednou: vidění celku.

Když byl Estraven pryč, nastavil jsem ohřívač na nejvyšší teplotu, a tak jsem se poprvé po dlouhé době důkladně zahřál. Po jak dlouhé době? Myslím, že už je Tem, první měsíc zimy a nového roku jedna, ale v Pulefenu jsem úplně ztratil pojem o čase.

Ten ohřívač byl jedním ze skvělých a úsporných vynálezů, které Getheňané po tisíciletích snažení přelstít zimu dovedli k dokonalosti. Už jen termonukleární pohon by ho mohl dál vylepšit. Jeho bionická baterie vydržela čtrnáct měsíců nepřetržitého chodu, jeho tepelný výkon byl úžasný, byla to kamínka, vařič a světlo v jednom a vážil asi dva kilogramy. Bez něho bychom v žádném případě neušli ani padesát kilometrů. Estravena určitě stál hodně peněz, těch peněz, které jsem mu tak povzneseně předal v Mishnory. Speciální stan, který byl z koženky, odolný proti povětrnostním vlivům a alespoň částečně zabraňující srážení vody uvnitř, což je ve studeném počasí na stany přímo mor; kožešinové spací pytle z pesthry, oblečení, lyže, sáně, zásoby potravin, všechno nejlepší značka a kvalita, lehounké, trvanlivé, drahé. Jestli šel opatřit další jídlo, za co?

Vrátil se, až když se dalšího dne smrákalo. Několikrát jsem se osmělil na

sněžnicích ven, pajdal jsem na nich po úbočích zasněženého údolí, které ukrývalo náš stan, sbíral sílu a trénoval. Byl jsem zdatný lyžař, ale na sněžnicích mi to moc nešlo. Příliš daleko do kopců jsem se neodvážil, abych se neztratil; byla to divoká krajina, příkré srázy, plno potoků, strží a směrem na východ se prudce až do oblak zvedaly hory. Měl jsem dost času popřemýšlet, co bych v těchto zapomenutých končinách asi dělal, kdyby se Estraven nevrátil.

Mihl se zšeřelým svahem - byl vynikající lyžař - a zastavil vedle mě, špinavý, unavený, obtěžkaný. Na zádech měl rozměrný pytel, černý jak saze, nacpaný balíčky: jako Ježíšek na staré dobré Zemi. V balíčcích byly kadikové klíčky, sušená chlebová jablka, čaj, plátky tvrdého červeného cukru, který chutnal jako na Zemi, ale který Getheňané rafinují z nějakých hlíz.

„Jak jste k tomu všemu přišel?“

„Ukradl jsem to,“ odpověděl bývalý karhidský premiér a přitom si nahříval ruce nad kamínky, které zatím nezeslabil; i jemu bylo zima. „V Turufu. Měl jsem namále.“ Víc jsem se nikdy nedozvěděl. Nebyl na svůj lup pyšný a nebyl ani schopen se tomu zasmát. Krádež je na Zimní planetě hřích nejvyšší; po pravdě řečeno, většího opovržení než zloděj si zaslouží jen sebevrah.

„Nejdříve sníme toto,“ řekl, zatímco já jsem dával na vařič hrnec se sněhem. „To, co je těžké.“ Většinu zásob, které přivezl předtím, tvořila ‚hyperstrava‘, směs vysokoenergetických potravin, obohacených o minerální látky, dehydrovaných a slisovaných do kostek - orgotský název pro ni byl gichy-michy a i my jsme jí tak říkali, i když jsme se spolu pochopitelně bavili karhidský. Hyperstravy jsme měli na šedesát dní při minimálních dávkách: půl kila na den a osobu. Estraven se tehdy večer umyl, pojedl a pak dlouho seděl u kamínek a přesně počítal, kolik čeho máme a jak a kdy to musíme spotřebovat. Neměli jsme váhu, musel tedy odhadovat, k dávkování mu posloužila půlkilová krabice od gichy-michy. Znal, stejně jako mnoho jiných Getheňanů, kalorickou a výživnou hodnotu každého jídla; věděl, kolik čeho bude v různých podmínkách potřebovat, a dokázal dost přesně odhadnout moji spotřebu. Na Zimní planetě jsou tyhle znalosti k nezaplacení, zvyšují pravděpodobnost přežití.

Když byl konečně s plánováním denních přidělů hotov, překulil se na spací pytel a usnul. Ze sna pak v noci vykřikoval číslice: slyšel jsem váhy, dny, vzdálenosti...

Měli jsme ujít, velice zhruba, třináct set kilometrů. Prvních sto padesát

bude směrem na sever nebo severovýchod, povede lesem a nejsevernějšími výběžky pohoří Sembensyen k velkému ledovci, pevninskému ledovému příkrovu, který pokrývá ledvinovitě vytvarovaný Velký kontinent severně od čtyřicáté páté rovnoběžky a na některých místech se zakusuje až po třicátou pátou. Jeden z těchto jižních výběžků vybíhá do oblasti Ohňových vrchů, posledních vrcholů Sembensyenu, a právě tam byl náš první cíl. Estraven logicky uvažoval, že v těchto horách bychom měli být schopni se dostat nahoru na ledový příkrov, buď že naň sestoupíme z horského svahu, nebo naň vyšplháme po některém z menších ledovců, které z něho vytékají. A pak už pojedeme po ledu, asi tisíc kilometrů na východ. Tam, kde se u Guthenského zálivu jeho okraj znovu stáčí na sever, z něho sestoupíme a posledních osm set až šestnáct set kilometrů půjdeme napříč přes Shensheyské močály, které by v té době měly být tak tři až šest metrů hluboko pod sněhem, ke karhidské hranici.

Tato trasa od samého počátku až do konce procházela neobydlenou, či lépe řečeno neobyvatelnou pustinou. Nebudeme potkávat žádné inspektory. To bylo nepochybně ze všeho nejdůležitější. Já jsem neměl žádné doklady a Estraven prohlásil, že jeho by už žádné další falšování nevydržely. A kromě toho, i když bych se možná ve chvílích, kdy nikdo neočekává nic jiného, mohl vydávat za Getheňana, pro bystré oko, které mě hledá, jsem prostě nepřestrojitelný. Z tohoto hlediska byla tedy pro nás cesta, kterou navrhl Estraven, vysoce praktická.

Ze všech ostatních hledisek se zdála naprosto šílená.

Tento názor jsem si nechal pro sebe, poněvadž jestliže jsem říkal, že bych raději zemřel na útěku, kdybych si mohl svou smrt vybrat, myslel jsem to smrtelně vážně. Estraven však neustále bádala, jestli by nebyla jiná možnost. Další den jsme pečlivě balili a nakládali na sáně a do toho se Estraven zeptal: „Kdybyste se spojil s hvězdnou lodí, kdy by sem mohla doletět?”

„V rozmezí od osmi dnů do poloměsíce. Záleží na tom, na kterém místě oběžné dráhy kolem slunce se nachází. Může být třeba na opačné straně slunce než Gethen.”

„Dřív to nejde?”

„Ne, dříve ne. Uvnitř sluneční soustavy nelze použít NAFAL pohon. Loď se sem může dostat jen na raketový pohon, což by jí trvalo nejméně osm dní. Proč?”

Napřed pevně utáhl provaz a zasukoval ho a teprve potom odpověděl. „Zvažoval jsem, jestli by nebylo rozumné požádat o pomoc z vašeho světa,

když moje se zdá neúčinná. V Turufu je rádiový maják.”

„Jak silný?”

„Moc ne. Nejbližší velký vysílač by byl v Kuhumey, což je odsud přes šest set kilometrů na jih.”

„Kuhumey je velké město, ne?”

„Čtvrt miliónu duší.”

„To bychom se k tomu vysílači museli nějak probojovat; a potom se přinejmenším osm dní skrývat, protože Sarf by byl v pohotovosti ... To nemáme valnou naději.”

Přikývl. Vytáhl jsem ze stanu poslední balíček kadikových klíčků, našel pro něj na saních vhodné místo a dodal: „Kdybych zavolal loď tehdy v Mishnory - tu noc, co jste mi řekl, abych - tu noc, kdy mě zatkli... Jenže Obsle měl můj ansibl; a má ho pořád, jak předpokládám.”

„Může ho použít?”

„To ne. Ani nechtěně, při nějaké neopatrné manipulaci. Nastavení souřadnic je mimořádně složité. Ale mrzí mě, že jsem ho nepoužil já.”

„Mne zase mrzí, že jsem nepoznal, že hra skončila tehdy, ten den,” řekl a usmál se. Nebyl z těch, kdo litují svých činů.

„Vy jste to myslím poznal, ale já jsem vám nevěřil.”

Když jsme sáně naložili, trval na tom, že zbytek dne nebudeme dělat nic, jen nabírat energii. Ležel ve stanu a psal si rychle do malého notýsku drobným stojatým spojovaným písmem, jak je v Karhide zvykem, záznam, který tvoří předcházející kapitolu. Minulý měsíc se mu nedařilo psát deník pravidelně a to ho znepokojovalo; měl snahu si ho vést systematicky. Podle mého mínění ty zápisy pociťoval jako závazek vůči své rodině, nebo s ní tímto způsobem jakoby udržoval spojem. To jsem se však dozvěděl až později, v té době jsem nevěděl, co píše, a posedával jsem, voskoval lyže nebo nedělal nic. Pískal jsem si jakousi taneční melodii, ale v půli jsem se zarazil. Měli jsme jen jeden stan, a jestliže jsme ho měli nějakou dobu sdílet, aniž jsme si lezli na nervy, chtělo to beze sporu jistou dávku sebekázně, dobrého vychování... Estraven zvedl hlavu a podíval se na mě, když jsem pískal, to je pravda, ale nijak podrážděně. Vypadal přitom spíše zasněně a řekl: „Škoda že jsem o vaší lodi nevěděl loni... Proč vás k nám poslali samotného?”

„První vyslanec vždycky letí sám, na kteroukoli planetu. Jeden cizinec je

něco jako kuriozita, dva už jsou invaze.”

„To si ale u vás moc neceníte života toho prvního vyslance.”

„To není pravda. Ekumen si cení vysoko každého života. A z toho vyplývá, že je lepší vystavit nebezpečí jeden život než dva nebo dvacet. Kromě toho, víte, ono posílat lidi na takové dlouhé lety je také hodně drahé a časově náročné. A já jsem o tu práci upřímně řečeno požádal.”

„Odvážnému všechna čest,” bylo zjevně přísloví, protože k němu ještě mírným hlasem dodal: „Až dojdeme do Karhide, nebudeme vědět, co s tou ctí...”

Přistihl jsem se, že mu věřím, že opravdu do Karhide dojdeme, že zdoláme třináct set kilometrů hor, strží, rozsedlin, sopek, ledovců, ledových příkrovů, zamrzlých močálů a zamrzlého zálivu, to všechno pusté, opuštěné, bez možnosti úkrytu, v zimních bouřích uprostřed doby ledové. Seděl a psal deník se stejnou zatvrdelou důkladností a vytrvalostí, jakou jsem pozoroval u pomateného krále, když na lešení nahazoval maltu, a řekl: „Až dojdeme do Karhide...”

Jeho až nebylo jen tak nějaké časově nevyhraněné přání. Měl v úmyslu být v Karhide nejpozději čtvrtý den čtvrtého měsíce zimy, v Arhad Anner. Na cestu jsme se měli vydat následující den, třináctý den prvního měsíce, Tormenbod Them. Naše zásoby potravin, ať počítal, jak chtěl, nevyjdou na více než tři gethenské měsíce, 78 dní; takže abychom byli v Karhide v Arhad Anner, musíme denně ujít dvacet kilometrů, sedmdesát dní za sebou. Toto všechno jsme už domluvili. Nic dalšího na práci, jen se pořádně vyspat.

Za úsvitu jsme vyšli, na sněžnicích, lehce sněžilo, bylo bezvětří. Na kopcích ležel bessa, lehounký prašan, kterému myslím Terrané říkají ‚divoký‘ sních. Sáně byly vrchovatě naložené; Estraven hádal, že budeme muset utáhnout celkem asi 150 kilogramů. V tom měkkém sněhu se sáně přece jen táhly těžko, i když byly snadno ovladatelné jako chytře zkonstruovaná loďka; skluznice byly přímo zázračné, vrstva polymeru na nich snižovala odpor na minimum, což ovšem nebylo k ničemu, když sáně jako celek uvízly v závěji. Na takovém povrchu a v takovém terénu - nahoru a dolů svahy a roklemi - se nám osvědčilo, když byl jeden zapražený vpředu a táhl a druhý vzadu tlačil. Celý den poletoval sních. Dvakrát jsme zastavili, abychom něco zakousli. Kopce všude kolem a v nich hrobové ticho. Pokračovali jsme dál a najednou padl soumrak. Zastavili jsme v údolí, které nápadně připomínalo to, které jsme ráno opustili, úzké údolíčko mezi bílými hrby kopců. Byl jsem tak unavený, že jsem sotva pletl nohama, přesto jsem nemohl uvěřit, že den

končí. Sáňometr ukazoval, že jsme urazili skoro dvacet pět kilometrů.

Jestliže se nám takto dařilo s plně naloženými sáněmi, v prašanu, v divoké krajině, kde jsme zdolávali doslova hory a doly, pak nahoře, na ledu, by to mohlo jít ještě lépe, podklad bude tvrdý, povrch rovný a nákladu čím dál méně. Předtím jsem Estravenovi důvěřoval spíše silou vůle než spontánně; teď jsem mu věřil bezvýhradně. Budeme v Karhide za sedmdesát dnů.

„Vy jste už takto někdy cestoval?“ zeptal jsem se.

„Se saněmi? Častokrát.“

„Na dlouhé vzdálenosti?“

„Kdysi na podzim, to už je hodně roků, jsem ušel po Kermském ledu pár set kilometrů.“

Spodní výběžek Kermu, nejjižnější hornatý poloostrov karhidského polokontinentu, je, stejně jako sever, pokrytý ledovcem. Obyvatelstvo na Velkém kontinentu gethenském žije na pruhu země mezi dvěma bílými stěnami. Bylo vypočítáno, že kdyby sluneční záření kleslo o dalších osm procent, ty bílé stěny by se spojily; žádní lidé, žádná země, jen led.

„Proč?“

„Zvědavost, dobrodružství.“ Zasáhl a pousmál se. „Zvýšení komplexnosti a intenzity inteligentního života,“ citoval jeden z mých ekumenických výroků.

„A, vy jste vlastně vědomě rozšiřoval vývojovou tendenci, která je podstatou bytí; jedním jejím projevem je zkoumání.“ Oba jsme byli se sebou spokojeni, seděli jsme ve vyhřátém stanu, popíjeli horký čaj a čekali, až se uvaří kaše z kadikových klíčků.

„Přesně tak,“ souhlasil. „Bylo nás šest. Všichni mladí. Můj bratr a já z Estre, čtyři naši přátelé ze Stoku. Podnikli jsme tu cestu jen tak, neměla žádný jasný cíl. Chtěli jsme spatřit Teremander, horu,“ která se tam dole tyčí z ledu. Málokdo ji kdy viděl z pevniny.“

Kaše byla hotová, jiná než ta hustá otrubová na pulefenské farmě; chutí připomínala terranské pečené kaštiny a báječně hřála v ústech. Po těle se mi rozlilo teplo a dobrácky jsem prohlásil:

„Nejlepší jídlo na Gethenu jsem pokaždé jedl ve vaší společnosti, Estravene.“

„Kromě toho banketu v Mishnory.“

„To máte pravdu... Vy nemůžete přijít Orgoreynu na chuť, že?“

„Hrozně málo Orgoťánů umí vařit. Nechut' k Orgoreynu? Ne, proč? Jak může člověk nějakou zemi nenávidět a nějakou milovat? Tibe o tom sice mluví, ale mně uniká podstata. Já znám lidi, znám města, farmy, hory, řeky a skály, vím, jak se v podzimní podvečer slunce zhoupne za oraniště v horách; jaký má ale smysl tomu všemu stanovovat hranici, pojmenovávat to a přestávat to milovat tam, kde přestává to pojmenování platit? Co znamená milovat svou zem? Znamená to nenávidět svou nezem? Pak to není v pořádku. Znamená to milovat svou zem, protože je člověk její součástí? Pak je to v pořádku, ale nesmí se z toho dělat ctnost nebo profese ...

Jelikož miluji život, miluji kopce v panství Estre, ale tato láska není omezena hraniční čarou nenávisti. A dál už, doufám, nevím.”

„Nevím“ v handdarském slova smyslu: ignoruji abstrakci, pevně se držím konkrétního. V tomto postoji bylo cosi zženštilého, odmítnutí abstraktního, ideálního, podřízenost danému, což se mi nelíbilo.

On však ještě dodal, velnu zásadově: „Člověk, který se nepostaví proti špatné vládě, je blázen. A kdyby na zemi existovalo něco jako dobrá vláda, bylo by potěšením jí sloužit.”

V tom jsme si rozuměli. „O takovém potěšení něco vím,” odpověděl jsem mu.

„Myslel jsem si to.”

Horkou vodou jsem vypláchl misky a obsah jsem vylil ven ze stanu. Venku byla neproniknutelná tma; jen v matném oválu světla pronikajícího ven samoutěšňovacím otvorem bylo vidět, že jemně sněží. Znovu jsme se potom uzavřeli do suchého tepla stanu a roztáhli spací pytle. Řekl něco jako: „Podejte mi ty misky, pane Aii” nebo nějakou takovou poznámku a já jsem se zeptal: „Budete mi říkat ‚pane‘ celou cestu přes Gobrinský led?”

Zvedl hlavu a rozesmál se. „Já nevím, jak vás mám oslovovat.”

„Jmenuji se Genry Ai.”

„Já vím. A vy zase užíváte moje zemějméno.”

„Já taky nevím, jak vám říkat.”

„Harth.”

„A já jsem tedy Ai. - Kdo užívá první jména?”

„Krbovní bratři nebo přátelé,” řekl a v tu chvíli byl daleko, mimo dosah, půl metru ode mne, ve stanu dva a půl metru širokém. Žádná odpověď. Co je arogantnější než upřímnost? Zachvěl jsem se zimou a zavrtal se do

kožešinového spacího pytle. „Dobrou noc, Aii,” řekl cizinec a druhý cizinec se ozval: „Dobrou noc, Harthe.”

Přítel. Co je přítel ve světě, kde kterýkoli přítel se v nové fázi měsíce může stát milencem? Já, uzamčen ve své mužskosti, ovšem ne: žádný přítel Therema Hartha ani nikoho jiného z jeho rasy. Ani muž, ani žena, nic z toho a obojí, cyklické, lunární, proměňující se pod dotekem ruky, podvržené děti v lidské kolébce, nebyly z mého masa a kostí, žádní přátelé, žádná láska mezi námi.

Spali jsme. Jednou jsem se probudil a slyšel jsem lehounký, ale hustý ťukot sněhu o stan.

Estraven byl vzhůru brzy a chystal snídani. Vypadalo to na jasný den. Naložili jsme věci na sáně, a když slunce ozlatilo vršky keřů lemuujících údolí, byli jsme už na cestě, Estraven zapražžený vpředu a já jsem tlačil a kormidloval na zádi. Sníh začal na povrchu tvrdnout; z kopců jsme dolů uháněli jako psí spřežení. Ten den jsme obcházeli les, který lemuje pulefenskou farmu, a potom jsme do lesa zakrslých, natěsnaných, pokroucených, ledem obalených morů vstoupili. Neodvážili jsme se jít na sever po hlavní silnici, ale použili jsme vyježděných kolejí, které zůstaly po svážení kmenů; ty nám vždycky na chvíli udaly směr, a protože z lesa opravdu odstraňovali vývraty a zákrsky, šlo se nám dobře. Když jsme se octli v Tarrenpethu, ubylo už strží a strmých hřebenů. Sáňometr ten večer ukazoval dvaatřicet kilometrů za den, a přitom jsme nebyli ani tak unavení jako předcházející noc.

Zima na Zimní planetě má v sobě jednu dobrou věc, a sice že ve dne je světlo. Planeta je totiž vzhledem k rovině ekliptiky nakloněna jen o málo stupňů, tak málo, že v zeměpisných šířkách blízko rovníku nejsou patrné rozdíly mezi ročními obdobími. Roční období není záležitostí hemisférickou, ale celé planety, je výsledkem eliptické oběžné dráhy. Na vzdáleném konci oběžné dráhy, kde se planeta blíží k aféliu a zase se od něho vzdaluje a kde dochází ke zpomalení, je taková ztráta slunečního záření, že naruší již tak nestálý charakter počasí, ochladí to, co už je stejně studené, a změní vlhké šedé léto na bílou krutou zimu. Zima je sušší než zbytek roku a mohla by být příjemnější, nebýt toho chladu. Slunce, když ho vůbec zahlédnete, stojí vysoko; neexistuje tady pomalý červánkový přechod světla v tmě jako na polárních svazích na Zemi, kde zima a noc přicházejí ruku v ruce. Gethen má jasnou zimu, drsnou, strašnou, ale jasnou.

Tarrenpethským lesem jsme procházeli tři dny. Třetího dne Estraven zastavil brzy a utábořili jsme se dříve než obvykle, abychom nastražili pasti.

Chtěl ulovit nějaké pesthry. Patří na Zimní planetě k větším suchozemským živočichům, jsou velké asi jako lišky, vejcorodí býložravci s překrásnou bílou nebo šedou kožešinou. Chtěl je chytit kvůli masu, protože jsou požitelní. Stěhovali se ve velkých počtech na jih; byli to takoví lehkonozí samotáři, takže jsme cestou viděli jen asi dva nebo tři, ale každá mýtina v thorovém lese byla ohvězdičkovaná bezpočtem malých stop mířících na jih. Za necelé dvě hodiny byly pasti plné. Estraven očistil a naporcoval šest ulovených zvířat, část masa pověsil a nechal zmrznout, část ještě ten večer podusil. Getheňané nejsou lovci, protože je tam velmi málo lovné zvěře - nejsou tam žádní opravdoví velcí býložravci, žádní velcí masožravci, snad jen v mořích, kde se to hemží rybami. Rybaří a farmaří. Doposud jsem nikdy neviděl Getheňana se zkrvavenýma rukama.

Estraven hleděl na bílé kožešiny. Řekl: „Člověk by měl za ně na týden o stravu a bydlení postaráno a tady to přijde nazmar.“ Podával mi jednu, abych si sáhl. Kožešina byla tak hebká a huňatá, že se nedalo přesně říct, kdy se jí ruka vlastně dotkla. Stejná kožešina byla použita na výrobu našich spacích pytlů, kabátů, lemovala kapuce; izolace, které se nic nevyrovnalo a nádherná na pohled. „Vždyť to je hřích, pojídat je,“ namítl jsem.

Estraven si mě přeměřil: „Potřebujeme protein.“ A odhodil stažené kožešiny; v noci se o ně postarají russy, divocí nejedovatí hadi, jejichž kořisti se stanou i vnitřnosti a kosti a ještě vylížou krev ze sněhu.

Měl pravdu; on měl většinou pravdu. Na pesthry bylo tak půl kila až kilo masa. Ten večer jsem snědl svoji půlku a klidně bych byl spořádal i jeho. Druhý den ráno, když jsme vyrazili do hor, poháněl jsem sáně dvojnásobnou silou než předtím.

Ten den jsme stoupali. Blahodárný sníh a kroxet - bezvětrí, -6 až -17°C, které nás provázely Tarrenpethem a mimo dosah možného pronásledování, se teď proměnily v teploty nad bodem mrazu a v déšť. Už jsem začal chápat, proč si Getheňané stěžují, když v zimě teplota vystoupí, a radují se, když klesne. Ve městě způsobí déšť nepříjemnosti; lidem na cestách katastrofu. Celé dopoledne jsme se mořili se saněmi do svahů Sembensyenu a brodili se hlubokou, studenou kaší namoklého sněhu. Na strmých svazích bylo do odpoledne skoro po sněhu. Proudý deště, kilometry bláta a hlíny.

Přikryli jsme skluznice, nasadili na sáně kola a táhli dál vzhůru. Byla to strašná mrcha, ten vozík na kolečkách, pořád někde zůstával trčet, pořád se převracel. Tma nás přepadla, než jsme našli nějaký úkryt ve skále nebo v jeskyni, kde bychom postavili stan, a tak přes všechnu opatrnost nám věci namokly. Estraven kdysi prohlásil, že v takovém stanu, jako je náš, nám bude

příjemně za každého počasí, pokud si udržíme v suchu všechno vevnitř. „Jakmile si nemůžeš usušit spací pytle, ztratíš v noci příliš mnoho tělesného tepla a nevyspíš se dobře. A s naším nízkým přídělem potravin si to nemůžeme dovolit. Na slunce, které by nám věci vysušilo, spoléhat nemůžeme, takže nesmíme dopustit, aby nám navlhly.“ Poslechl jsem a přísně jsem se držel zásady nepřipustit sníh a vlhkost do stanu; jediná vlhkost, které se nedalo vyhnout a která se musela odpařit, pocházela z vaření, našich plic a pórů. Tu noc však bylo všechno promočené, ještě než jsme postavili stan. Krčili jsme se u ohřívače, stoupala z nás pára, a zanedlouho jsme už měli připravenou horkou hustou polévku z pesthry, tak dobrou, že to byla náplast na všechno ostatní. Sáňometr jako by ignoroval naši celodenní usilovnou dřinu do kopce, ukázal, že máme za sebou jenom patnáct kilometrů.

„Poprvé, co jsme nesplnili naše denní penzum,“ poznamenal jsem.

Estraven přikývl a šikovně rozlomil stehenní kost, aby se dostal k morku. Už předtím si vysvlekl mokré svršky a seděl v košili a kalhotách pod kolena, bosý, s rozhaleným límcem. Mně bylo pořád ještě příliš zima na to, abych sundal kabát a hieb a boty. A on tam seděl, rozlamoval morkové kosti, elegantní, houževnatý, vytrvalý, uhlazená kožešinka jeho vlasů nepropouštěla vodu, takže po ni sjížděla jako po peří ptáků: trošku mu kapala na ramena, připomínalo to okap na domě, ale on si toho vůbec nevšímal. V žádném případě se nenechal dneškem odradit. Patřil sem.

Po prvním přídělu masa mě postihly střevní křeče a v noci se ještě vystupňovaly. Převaloval jsem se v té mokré tmě a vnímal bubnování deště.

Při snídani řekl: „Měls špatnou noc.“

„Jak to víš?“ Spal totiž tak tvrdě, že se skoro ani nepohnul, ani když jsem vylézal ze stanu.

Zase se na mě tak podíval: „Co je?“

„Průjem.“

Zarazil se a vztekle usoudil: „To bude to maso.“

„Taky bych řekl.“

„Moje chyba. Měl jsem - “

„To je dobré.“

„Můžeš jít?“

„Ano.“

Pršelo v jednom kuse. Západní vítr od moře udržoval teplotu kolem nuly, i tady, ve výšce nějakého tisíce metrů. Šedou mlhou a dešťovou clonou jsme ani na okamžik neviděli dál než půl kilometru před sebe. Ani jsem se nenamáhal dívat nahoru, jaké svahy se tyčí nad námi: stejně nebylo vidět nic než proudy deště. Šli jsme podle kompasu, pokud možno na sever, pokud to úhel svahu a jeho natočení dovolovaly.

Tyto horské stráně na severu pokrýval v minulosti ledovec, který je při pohybu sem a tam postupně vymílal. V žulových svazích byly rýhy, dlouhé a rovné, jakoby vydlabané dutým dlátem. V nich jsme chvílemi táhli sáně jako po silnici.

Táhl jsem, jak nejlépe jsem uměl: zapřel jsem se do popruhů a pořádně mě to rozehrálo. Když jsme v poledne zastavili, abychom něco pojedli, bylo mi zle a zima a nemohl jsem do sebe nic vpravit. Šli jsme dál, pořád do kopce. Pršelo a pršelo a pršelo. Asi v půli odpoledne Estraven zastavil pod převisem černé skály. Než jsem se vysoukal z popruhů, měl skoro postavený stan. Nařídil mi, abych si vlezl dovnitř a lehl si.

„Nic mi není,” namítal jsem.

„Ale je,” nedal se, „jen jdi.”

Poslechl jsem, ale jeho tón mi vadil. Když vešel do stanu se vším potřebným k přípravě jídla, posadil jsem se, protože byla řada na mně. Stejně rozkazovačně mě okřikl, abych v klidu ležel.

„Nemusíš mě komandovat,” ozval jsem se.

„Promiň,” řekl neoblomně, otočený zády ke mně.

„Nic mi není a ty to víš.”

„Ne, nevím. Když to nechceš říct na rovinu, musím se řídit tím, jak vypadáš. Nenabrals sílu a cesta byla náročná. Nevím, kolik sneseš.”

„Řeknu ti, až nebudu moct.”

Jeho blahosklonnost mi šla na nervy. Byl o hlavu menší než já, postavu měl spíše ženskou než mužskou, spíše tuk než svaly; když jsme táhli spolu, musel jsem zkracovat krok a přizpůsobovat se jeho, musel jsem se krotit, abych netáhl energičtěji než on: hřebec zapražený s mezkem.

„Takže ty už nejsi nemocný?”

„Ne. Jsem samozřejmě unavený, ale to ty také.”

„Ano, opravdu,” přitakal. „Ale měl jsem o tebe starost. Máme před sebou

ještě dlouhou cestu.”

Ten blahosklonný tón nebyl úmyslný. Považoval mě za nemocného a nemocným lze přikazovat. Byl upřímný a stejnou upřímnost očekával i ode mne, jenže já jsem jí zřejmě nebyl schopen. U něho totiž nepřipadala v úvahu taková kritéria jako mužnost nebo statečnost, která by mohla ovlivnit jeho pýchu.

Na druhé straně, jestliže on mohl přimhouřit oči nad všemi kritérii shifgrethoru, což, jak jsem si uvědomoval, ve styku se mnou dělal, mohl bych se já možná obejít bez oněch soutěživých prvků ve svém mužském já, jimž on určitě rozuměl stejně málo, jako jsem já rozuměl shifgrethoru ...

„Kolik jsme dnes ušli?”

Porozhlédl se, mírně se pousmál. „Deset kilometrů.”

Příští den jsme urazili jedenáct kilometrů, další devatenáct a dalšího dne jsme pak vyšli z deště a mraků a z krajin lidí. To bylo devátého dne našeho putování. Octli jsme se asi patnáct set až dva tisíce metrů nad mořem, na náhonu plošině, která skýtala bezpočet důkazů o nedávných horotvorných procesech a vulkanické činnosti; byli jsme v Ohňových vrších, které jsou součástí pohoří Sembensyen. Plošina se postupně zužovala v údolí a údolí v soutěsku mezi dvěma hřebeny. Když jsme se přiblížili na konec soutěsky, dešťové mraky byly potřhané a prořídly. Studený severní vítr je pak rozehnal úplně, a odkryl nám tím štíty vpravo i vlevo, čedič a sních;

slunce, které najednou rozzářilo oblohu, dalo vyniknout té strakatině a směsici černé a bílé. Obří poryv větru nám odkryl pohled dopředu, klikatá údolí, stovky metrů pod námi, plná ledu a balvanů. Napříč údolními se tyčila veliká stěna, stěna z ledu, a když jsme ji očima přejížděli vzhůru až na její okraj, uviděli jsme konečně onen led, Gobrinský ledovec, oslňující bělobu, bělobu bez konce, sahající až k nejsevernějšímu severu, až z toho oči přecházely. Tu a tam vystupovaly z údolí plných sutě a z útesů a různých ohybů a masívního okraje ledovcového pole černé skalní hřbety; jeden takový obrovský se vypínal do výšky štítů, které tvořily bránu na plošinu, na které jsme stáli, a z jeho boční stěny neúprosně stoupal víc než kilometrový oblak kouře. A v dálce bylo vidět další: štíty, vrcholky, Černé škvárové kužely na ledovci. Kouř se valil z ohnivých chřtánů, které se otevíraly z ledu.

Estraven stál vedle mě zapražený do saní a zíral na tu úchvatnou a nevýslovnou bezútešnost. „Jsem rád, že jsem se dožil této chvíle,” řekl.

Já jsem měl stejný pocit. Je dobré, když má člověk nějaký cíl cesty, ale nakonec stejně záleží více na cestě samotné.

Tady na severních svazích nepršelo. Sněhová pole se táhla dolů soutěskou do údolí s mořenami. Sbalili jsme kolečka, sundali kryt ze skluznic, nasadili si lyže a spustili se dolů, na sever, vpřed, do té mlčenlivé nekonečnosti ohně a ledu, které obrovskými černými a bílými písmeny přes celý kontinent hlásaly SMRT, SMRT. Sáně byly jako peříčko a my jsme se smáli radostí.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Mezi Drumnerem a Dremegolem

Odyrny Them. Ai se ozývá ze svého spacího pytle: „Harthe, co to vlastně spisuješ?”

„Záznam z cesty.”

Zasměji se tomu. „Taky bych měl mít denní záznamy, pro ekumenický archiv. Ale bez diktafonu bych se k tomu nedokázal přinutit.”

Vysvětluji, že moje poznámky mají posloužit mým blízkým v Estre. Ti že je podle vlastního uvážení zahrnou do Letopisů panství; přivedlo mě to ke vzpomínkám na můj krb a na syna, ale snažím se je zapudit, a tak se ptám: „Tvůj rodič - vlastně rodiče -jsou naživu?”

„Už ne,” odpovídá Ai. „Zemřeli před sedmdesáti lety.”

To mě zmátlo. Aiovi nebylo ani třicet. „Vaše roky jsou jinak dlouhé než naše?”

„To ne. Aha! Víím, co ti vrtá hlavou. Já jsem totiž přeskočil čas. Dvacet roků ze Země na Hain-Davenant, asi padesát na Ellul, sedmnáct z Ellulu sem. Mimo Zemi žiji jenom sedm let, ale narodil jsem se tam před sto dvaceti roky.”

Kdysi dávno v Erhenrangu už mi vysvětloval, jak se čas zkracuje uvnitř lodí, které se pohybují skoro tak rychle jako světlo mezi hvězdami, ale nějak jsem si ten údaj nespojil s délkou lidského života ani s životy, které na své planetě nechává za sebou. Zatímco on prožil v jedné z těch nepředstavitelných lodí, létajících od jedné planety ke druhé, několik hodin, jeho blízcí, které opustil, zestárli a zemřeli a jejich děti zestárly ... Uzavřel jsem to slovy: „Myslel jsem si, že v exilu jsem já.”

„Ty kvůli mně, já kvůli tobě,” řekl a do hrobového ticha kolem nás zase zazněl jeho krátký a veselý smích. Tyto tři dny, co jsme vyšli ze soutěsky, to byla opravdu dřina a výsledek chabý; ale Ai už aspoň není skleslý, zároveň si však nedělá falešné naděje; a má se mnou větší trpělivost. Možná už se z jeho

těla vyloučily všechny ty medikamenty. Možná jsme se naučili táhnout za jeden provaz.

Celý dnešní den jsme sestupovali dolů z čedičového výběžku, na který jsme celý včerejšek šplhali. Z údolí se tato cesta zdála schůdná, ale jak jsme se dostávali výš a výš, přibývalo tam suti a kluzkého terénu, stoupání bylo čím dál příkřejší, až jsme pochopili, že ten výběžek nejsme schopni slézt ani bez saní. Dnes večer jsme zpět na jeho úpatí, na mořeně, v údolí kamení. Nic tu neroste. Haldy drobných kamínků, celé pole balvanů, jíl, bahno. V průběhu předešlých padesáti, možná sta let se z tohoto svahu stáhl ledovcový splaz a zanechal po sobě obnažené kosti planety, žádná živá hmota země, ani travička. Tu a tam fumaroly vyvrhávají těžkou, nažloutlou mlhu, která se váli nízko při zemi. Vzduch páchne po síře. Je, -11° , bezvětří, zataženo. Doufám, že nás nezastihne sníh, než překonáme ten zlověstně vyhlížející úsek mezi místem, kde právě jsme, a splazem, který jsme viděli několik kilometrů západně od horského hřebenu. Vypadá jako široká ledová řeka stékající dolů z plošiny mezi dvěma horami, sopkami, zahalenými v páře a kouři. Jestli se nám podaří se na ni dostat z úbočí bližší sopky, mohla by nám posloužit jako cesta nahoru na ledovou plošinu. Na východ od nás stéká do zamrzlého jezera menší ledovec, ale ten je křivolaký a až odsud jsou v něm vidět průrvy; to nemáme šanci, s naším vybavením. Dohodli jsme se, že se pokusíme o ten ledovec mezi sopkami, i když cestou k němu směrem na západ ztratíme podle našeho rozpočtu přinejmenším dva dny, jeden cestou na západ a druhý, až se budeme vracet do původního směru.

Opposthe Them. Sněží nesserem*). V tomto počasí se nedá nic podnikat. Prospali jsme celý den. Jsme na cestě už skoro poloměsíc; spánek nám přijde vhod.

Ottormenhod Thern. Sněží nesserem. Jsme vyspalí. Ai mě naučil terranskou hru, která se hraje s kamínky na čtvercích a jmenuje se go. Vynikající náročná hra. Jak poznamenal, kamínků na hraní go tady máme habaděj.

Zimu snáší celkem statečně, a kdyby stačila odvaha, odolával by jí jako sněžný červ. Jeto zvláštní vidět ho zachumlaného v hiebu a kabátě s kapuci, když je kolem -17° ; ale když táhneme sáně a vysvitne slunko a není moc ostrý vítr, vysvléká za chvíli kabát a potí se jako my. Co se týká vytápění stanu, musíme to řešit kompromisem. On by chtěl horko, já chladno, a pohodlí jednoho znamená zápal plic druhého. Nastavujeme střední polohu, on se třepe ve spacím pytli, zatímco já se ve svém peču; uvážíme-li ale, z jakých dálek jsme se na čas v tomto stanu sešli, nevedeme si tak špatně.

Getheny Thanern. Je po chumelenici, vyjasnilo se, vítr ustal, teplota po celý den kolem -10° . Táboříme na západní straně bližší sopky, v její dolní části; na mé mapě Orgoreynu nese název Dremegole. Její družka za ledovou řekou se jmenuje Drumner. Mapa je odbytá; na západě například vidíme štít, který na mapě vůbec není vyznačen, a veškeré rozměry neodpovídají skutečnosti. Orgoťané, jak je patrné, do svých Ohnivých vrchů moc často nechodí. Upřímně řečeno, není proč, jedině snad pro jejich majestátnost. Dnes jsme ušli osmnáct kilometrů, dřina, skalnatý terén. Ai už spí. Já jsem si poranil šlachy na patě. Noha se mi totiž zaklínila mezi dva balvany a já jsem s ní škubal jako blázen a potom jsem probelhal odpoledne. Přes noc by se měla zahojit. Zítra už bychom se měli dostat na ledovec.

Naše zásoby potravin se povážlivě tenčí, ale je to tím, že zatím konzumujeme objemné věci. Měli jsme pětáctyřicet až padesát kilo běžných potravin, z nichž asi polovinu jsem tehdy ukradl v Turufu;

třicet kilogramů z toho je pryč, po patnácti dnech cesty. Začal jsem s půl kilem gichy-michy na den a dva balíky kadikových klíčků, cukr a krabici sušených rybích karbanátků se snažím uchovat pro zpestření na pozdější dobu. Jsem rád, že jsme se zbavili těch těžkých zásob z Turfu. Sáně se táhnou snadněji;

Sordny Thanern. -6° , mrznoucí déšť, vítr sviští korytem ledové řeky jako průvan tunelem. Utáboření půl kilometru od hrany, na rovném pásu Umu. Cesta dolů z Dremegole byla drsná a příkrá, po holé skále a kamenitých polích; hrana ledovce samá průrva, na ledu takové nánosy štěrku a kamení, že jsme zkusili zase sáně na kolečkách. Neujeli jsme tak ani sto metrů a jedno kolo se zaseklo a ohnula se náprava. Vrátili jsme se tedy ke skluznicím. Dnes máme za sebou jen čtyři kilometry, pořád směrem, který nechceme. Vypadá to, že tato ledovcová „řeka“ se stáčí dlouhatánským obloukem na západ nahoru na Gobrinskou plošinu. Tady mezi sopkami je asi čtyři kilometry široká a nemělo by být těžké pokračovat dál do středu, i když je ledovec zvrásněnější, než jsem počítal, a povrch je zvětralý.

Sopka Drumner je v činnosti. Déšť, který člověku mrzne na rtech, má příchut' kouře a siry. Celý den bylo na západě i pod dešťovými mraky zlověstné temno. Chvillemi všechno, mraky, ledový déšť, led, vzduch, znachovělo, ale pak se zase pomalu vše vrátilo k šedi. Pod nohama cítíme mime záchvěvy.

Eskichve rem ir Her vyslovil hypotézu, že sopečná činnost v severozápadním Orgoreynu a Souostroví v posledních deseti až dvaceti tisíciletích narůstá, a předvídá konec ledu nebo alespoň jeho ústup a dobu

meziledovou. Oxid uhličitý, který se uvolňuje ze sopek, bude časem sloužit jako izolátor, který zadrží dlouhodobou tepelnou energii odráženou od země a zároveň propustí přímé sluneční světlo v nezměněném množství. Průměrná teplota na světě, říká, nakonec vzroste o nějakých třicet stupňů, až se ustálí na 22°. Těší mě, že tady nebudu. Ai říká, že s podobnými teoriemi přišli terranští učenci, a vysvětluje jimi zatím neúplný ústup jejich poslední doby ledové. Všechny tyto teorie zůstávají z velké části nevyvratitelné i neprokazatelné; nikdo neví jistě, proč se led objevuje a mizí. Sníh nevědomosti zůstává neprošlapán.

Ve tmě nad Drumnerem matně hoří rozsáhlý ohnivý plát.

Eps Thanern. Sáňometr dnes ukazuje šestadvacet kilometrů, ale vzdušnou čarou nejsme od včerejšího tábora víc než třináct. Pořád jsme v ledovém průsmyku mezi těmi dvěma sopkami. Drumner soptí. Když vítr rozežene mraky popela a kouř a bílé páry, které sopka chrlí a které nad ní víří, je vidět červy plamenů, jak se plazí dolů po černých úbočích. Bez přestání, v jednom kuse, se vzduchem rozléhá syčení a hukot, zvuk tak silný a tak táhlý, že když člověk zastaví, aby se zaposlouchal, už ho ani nevnímá; a přesto do vás vniká všemi póry. Ledovec se nepřetržitě otrásá, praská a tříští, chvěje se nám pod nohama. Jestli chumelenice vytvořila nějaké sněhové můstky přes jednotlivé praskliny, není po nich ani památka, rachot a pohyb ledu a země pod ledem je všechny setřásly a shodily. Tápeme, hledáme konec díry v ledu, díry, která by klidně pozřela celé sáně, a hned je tu další a zase pátráme, kde končí, snažíme se jít na sever, ale pořád nás to zavádí na západ nebo na východ. Ze solidarity s Drumnerem nad námi rachotí i Dremegole a vypouští smrdutý kouř.

Ai měl dnes ráno na obličeji vážné omrzliny; náhodou jsem se na něho podíval a viděl jsem, že má nos, uši a bradu úplně šedavé. Masírováním oživeno, následky žádné, ale musíme být opatrnější. Vítr, který sviští proti nám, je doopravdy vražedný; a není před ním úniku.

Budeme rádi, až bude tato rozpraskaná a zvrásněná ledová ‚paže‘ mezi dvěma hřímajícími příšerami za námi. Hory by mělo být vidět, ne slyšet.

Arhad Thanern. Sníh sove, -6 až -9°. Dnes jsme urazili třicet kilometrů, asi osm smysluplných, okraj Gobrinu se viditelně přiblížil, na severu, nad námi. Ted vidíme, že ledová řeka je široká několik kilometrů: Ta ‚paže‘ mezi Drumnerem a Dremegolem je vlastně jen jeden prst a my jsme právě na hřbetě ruky. Pohled z tohoto tábořiště zpět - splaz, členitý, rozpraskaný, potrhaný, dva štíty chrlící černý kouř, které ho ohraničují a způsobují jeho chvění. Pohled vpřed - splaz se rozšiřuje, zvedá a pomalu stáčí, ve srovnání s ním jsou tmavé horské hřebeny pouzí trpaslíci, a spojuje se s ledovou stěnou,

která se tyčí do výše pod závojem z mraků a kouře a sněhu. Zároveň se sněhem se teď snáší k zemi i popel a žhavé uhlíky a na ledu nebo uvnitř v něm je vrstva vychladlé lávy: povrch dobrý pro chůzi, ale drsný pro sáně, a skluznice už potřebuji natřít. Dvakrát nebo třikrát zasáhnou sopečné projektily led těsně u nás. Při dopadu hlasitě zasyčí a vypálí si důlek v ledu. Uhlíky padající se sněhem ťukají o zem. Bouřlivý chaos světa, který je v procesu vzniku, a v něm se my dva sotva znatelně suneme na sever.

Budiž tedy pochváleno nedokončené stvoření!

Netherhad Thanern. Od rána bez sněžení; zataženo, vítr, asi -9° . Obrovský mnohočetný ledovec, na kterém teď jsme, se vlévá do údolí ze západu a my jsme na jeho východním okraji. Dremegole a Drumner už zůstali trošku za námi, i když ostrý hřeben Dremegolu se stále vypíná východně od nás, téměř v úrovni očí. Dověkli a doploužili jsme se do bodu, kde si musíme vybrat, jestli opsat velký oblouk po ledovci stáčejiícím se na západ, a tak se postupně dostat nahoru na ledovou plošinu, nebo vylézt po ledových útesech něco přes kilometr na sever od dnešního stanoviště, a tím si ušetřit třicet až padesát kilometrů, ovšem za cenu nebezpečí.

Ai dává přednost nebezpečí.

Je na něm něco křehkého. Všechno je na něm nechráněné, vystavené vnějším vlivům, zranitelné, i jeho pohlavní orgán, který nemůže vsunout dovnitř; ale je silný, neuvěřitelně silný. Nejsem si jistý, jestli by vydržel táhnout sáně déle než já, ale táhne je větší silou a rychleji než já - dvakrát větší silou. U nějaké překážky je klidně vpředu nebo vzadu nadzdvihne. Kdybych nebyl v dothe, asi bych takovou váhu nezvedl a neunesl. Na doplnění křehkosti a síly má povahu, která snadno podléhá zoufalství a je vzdorovitá: jeho odvaha je prudká a netrpělivá. Ta pomalá, tvrdá, mravenčí práce, kterou v posledních dnech vykonáváme, ho ničí tělesně a odčerpává jeho vůli, takže kdyby byl našinec, považoval bych ho za zbabělce, ale to v žádném případě není; je odvážný, odvážný bez zaváhání, něco podobného jsem nikdy nezažil. Je ochotný bez zaváhání dát v sázku život, podstoupit ten krutý zbrklý test na strmé stěně.

„Oheň a strach, dobří sluhové, špatní páni.” Jemu strach slouží. To já bych si ze strachu raději zašel kus cesty. On má odvahu a rozum. Jaký má smysl na cestě, jakou podnikáme, hledat bezpečnou trasu? Jsou nesmyslné trasy, kterými bych se nevydal, ale žádná není bezpečná.

Streth Thanern. Štěstí nám nepřeje. Ani za nic jsme sáně nedostali nahoru, ačkoli jsme se o to pokoušeli celý týden.

Metelice, sníh sove dohromady s popelem. Celý den byla tma, protože vítr se zase přihnal od západu, na nás přivál mračno kouře z Drumneru. Tady nahoře jsou otřesy ledu menší, ale právě když jsme se pracně šplhali na jednu mírnou stěnu, otřesy zesílily; sáně, třebaže jsme je měli zajištěné, se rozjely a stáhly mě s žuchnutím nějaké dva metry dolů, ale Ai držel pevně a díky jeho síle jsme se nemuseli vracet až dolů na úpatí stěny, dobrých šest i více metrů. Jestli si při těchto krkolomných kouscích jeden z nás zlomí nohu nebo rameno, tak je to pravděpodobně konec nás obou; v tom právě je nebezpečí, dost hrozné, když se nad tím člověk pořádně zamyslí. Ledovcové údolí za námi je bílé od páry: láva dosáhla na led. Zpátky tedy jistojistě nemůžeme. Zítra se pokusíme o výstup dále na západ.

Heren Thanern. Štěstí nám nepřeje. Musíme dál na západ. Celý den tma jako při pozdním soumraku. Plíce mám rozedrané, ne od zimy (teplota zůstává díky západnímu větru na nějakých -17, i v noci), ale od toho, jak vdechujeme popel a kouř. Druhý den marného úsilí, škrábání se a klopytání přes ledové bloky a po stěnách z ledu, kde nám v postupu brání kolmé srázy a převisy, a dalších a dalších pokusů a neúspěchů byl Ai vyčerpaný a zuřil. Vypadal, že se co nevidět rozbřečí, ale ovládl se. Myslím, že považuje pláč za něco špatného nebo ostudného. I tehdy, když byl v prvních dnech našeho pochodu nemocný a slabý, se ode mne odvracel, když brečel. Důvody osobní, rasové, společenské, sexuální - co já vím, proč Ai nesmí plakat? Paradoxem je, že jeho jméno je vlastně výkřik bolesti. Kvůli tomu jménu jsem ho vlastně prvně vyhledal v Erhenrangu, zdá se to už strašně dávno; někdo tehdy mluvil o 'cizinci' a já jsem se zeptal, jak se jmenuje, a odpovědi mi byl výkřik bolesti, který se nocí nesl z lidského hrdla. Teď spí. Ruce se mu chvějí a škubou sebou, svalová vyčerpanost. Celý svět kolem nás, led a skála, popel a sníh, oheň a tma, se chvěje a škube sebou a hučí. Před chvílí jsem vyhlédl ven a viděl zář sopky jako matně červený květ na břichu obrovitých mračen rozprostírajících se nad temnotou.

Orny Thanern. Štěstí nám nepřeje. Dnes je dvacátý druhý den našeho pochodu a od desátého dne jsme vůbec nepostoupili na východ, ve skutečnosti jsme si zašli třicet až čtyřicet kilometrů na západ; od osmnáctého dne jsme nepostoupili vůbec nikam, a kdybychom se jen tak váleli, vyšlo by to nastejno. Jestli se vůbec na led doplahočíme, budeme mít ještě dost jídla, abychom ho přešli? Těžko na to nemyslet. Mlha a černota způsobená sopečným výbuchem nám brání v rozhledu, nemůžeme si pořádně vybrat cestu. Ai se chce pustit do každého kopce, jakkoli strmého, pokud jsou na něm patrné nějaké terasy. Vadí mu moje opatrnost, je netrpělivý. Musíme si hlídat své nálady. Já budu za den za dva v kemmeru a to se napětí ještě zvětší.

Zatím v tom studeném přítmí plném popela mlátíme hlavou o ledové stěny. Kdybych sepsal nový Yomeshský kánon, posílal bych zloděje po smrti sem. Zloděje, kteří v noci v Turufu kradou balíčky s potravinami. Zloděje, kteří okradou člověka o krb a jméno a pošlou ho v hanbě do vyhnanství. Už mi to nemyslí, někdy v budoucnu to budu muset proškrtat, teď jsem příliš unavený, abych to po sobě znovu četl.

Harhahad Thanern. Na Gobrinu. Třiadvacátý den cesty. Jsme na Gobrinském ledu. Jakmile jsme se ráno vydali na cestu, uviděli jsme jen několik set metrů za našim posledním tábořištěm přímou cestu nahoru na led, něco jako silnici, vyhloubenou ledovcem a sutí a nyní zpevněnou popelem, která se vinula nahoru mezi stěnami z ledu. Vyšli jsme vzhůru, jako bychom se procházeli po nábřeží Sess. Jsme na ledu. Znovu míříme na východ, domů.

Aiova upřímná radost z našeho úspěchu mě nakazila. Střízlivě posouzeno, nejsme na tom tady nahoře o nic lépe než dříve. Jsme na okraji plošiny. Průrvy - některé tak široké, že by pozřely vesnice, ne dům po domě, ale celou najednou - směřují dovnitř, na sever, do nedohledna. Většina z nich nám kříží cestu, takže musíme také na sever, ne na východ. Povrch je špatný. Kormidlujeme se saněmi mezi ohromnými kusy ledu, obřími úlomky vytlačenými na povrch, když se velká tvárná ledová deska rozpínala a v cestě jí stály Ohňové vrchy. Polámané ledové útvary, které nesmíme tlaky vyvrhly na povrch, připomínající převrácené věže, beznohé obry, praky. Na začátku je led jeden a půl kilometru silný, tady se zvedá a je ještě silnější, snaží se přetéci přes hory a ucpat jim ohnivé chřtány. Několik kilometrů severně se z ledu zvedá nějaký štít, ostrý, úhledný, holý kužel mladé sopky: o tisíce let mladší než ledový příkrov, který se obrušuje a posouvá a je narušený průrvami a na povrch vytlačenými bloky a hranami hřbetů, pod sebou máme asi dvoukilometrovou vrstvu ledu a tu nevidíme.

Když jsme se přes den otočili, viděli jsme za sebou viset kouř z Drumneru; vypadal jako šedohnědé prodloužení ledu. Při zemi vane neustále vítr od severovýchodu, pročišťuje vzduch od sazi a zápachu útroby planety, které jsme celé dny dýchali, a tlačí k zemi kouř za námi, který jako nějaké tmavé víčko zakrývá ledovce, nižší kopce, kamenité údolí, zbytek země. Neexistuje nic, hlásá led, kromě ledu. - Ale mladá sopka tam na severu hodlá také promluvit.

Nesněží, ve vyšších polohách slabě zataženo. V podvečer na plošině -20°. Pod nohama směs firnu, nového ledu a starého ledu. Nový led je zrádný, kluzký, modř schovaná pod bílou glazurou. Oba jsme často na zemi. Jednou jsem takto jel čtyři metry po břiše. Ai, zapražený vpředu, se prohýbal smíchy. Pak se omlouval a vysvětloval mi, že si myslel, že je na Gethenu jediný, kdo kdy sklouzl na ledu.

Dnes dvacet kilometrů; budeme-li se snažit v tomto hrboлатém terénu plném rozsedlin takové tempo udržet, brzy se vyčerpáme nebo nás potká něco horšího než pouhé sklouznutí po břiše.

Dorůstající měsíc je nízko, je matně červený, jako zaschlá krev; kolem něho je nahnědlý, měňavý kruh.

Guymy Thanern. Trochu sněží, zvedá se vítr, teplota klesá. Dnes opět dvacet kilometrů, vzdálenost, kterou jsme urazili od našeho prvního tábora, tedy dělá 406 kilometrů. V průměru jsme ušli asi sedmnáct kilometrů za den, osmnáct, nepočítáme-li ty dva dny, kdy jsme kvůli fujavici nešli. 120 až 160 kilometrů z těch 406 nevedlo k našemu cíli. Nejsme o moc blíže Karhide, než jsme byli, když jsme vycházeli. Ale máme teď myslím větší šanci tam dojit.

Od té doby, co jsme se vynořili ze sopečné černoty, se už nezaobíráme jen dřinou a starostmi, ale už si zase po jídle ve stanu povídáme. Protože jsem v kemmeru, bylo by pro mě snadnější si Aie nevšímat, ale ve stanu pro dva to těžko jde. Problém je samozřejmě v tom, že on je svým zvláštním způsobem v kemmeru také: je pořád v kemmeru. Musí to být nějaká zvláštní podřadnější žádostivost, rozložená na každý den v roce, touha, která nezná výběr pohlaví, ale je tu; a já jsem tu. Dnes večer jsem si mimořádně uvědomoval jeho tělesnou přítomnost, bylo těžké ji nevnímat, a přitom jsem byl příliš unavený na to, abych to své .uvědomování* podle našeho učení odvedl do netransu nebo jiným kanálem. Nakonec se mě zeptal, jestli se mě něčím dotkl. Trochu mi to bylo trapné, ale vysvětlil jsem mu svoji zamlklost. Báť jsem se, že se mi bude smát. Konec konců, on není z hlediska pohlavního o nic větší zvláštnost, o nic větší hříčka než já; tady nahore na ledu jsme oba jedineční, osamoceni,

já jsem zrovna tak odříznutý od mně podobných, od své společnosti a jejích pravidel, jako je on od své. Tady neexistuje svět plný dalších Getheňanů, kteří by potvrdili a objasnili moji existenci. Konečně jsme si rovni, cizí, osaměli. Ovšemže se usmál. V jeho hlase zněla spíše vlídnost, o které jsem netušil, že v něm vůbec je. Po chvílce se také rozhovořil o izolaci, osamělosti.

„Vaše rasa je na tomto světě strašlivě sama. Žádní jiní savci. Žádné jiné dvojpohlavní druhy. Žádný jiný živočich, který by byl dost inteligentní, aby se dal ochočit. To musí ovlivnit vaše myšlení, tahle výlučnost. Nemám na mysli vědecké myšlení, ačkoli jste vynikající ve vyslovování hypotéz - je pozoruhodné, že jste došli k nějakému evolučnímu pojetí, když je mezi vámi a nižšími živočichy taková nepřekonatelná propast. Ale filozoficky, citově: být tak zoufale sami, v tak nepřátelském světě, to musí poznamenat celý váš pohled na svět.”

„Yomeshové by řekli, že lidská jedinečnost pochází od Boha.”

„Vládcové Země, ano. Jiné kultury na jiných světech došly ke stejnému závěru. Jsou to většinou kultury dynamických, dravých civilizací, vyznačujících se neúctou k ekologii. Orgoreyn je svým způsobem typickou ukázkou; alespoň působí dojmem, že má tendenci nenechávat věci na pokoji. Co říkají handdarové?”

„V handdaře, no... jak bych to řekl, není žádná teorie, žádné dogma. Možná jsou si méně vědomi té mezery mezi lidmi a zvířaty a více se zabývají podobnostmi a pojítky, protože živí tvorové jsou jen částí velkého komplexu takových spojovacích článků.” Celý den se mi hlavou honila Tormerova balada, a tak jsem zarecitoval:

„Světlo je levá ruka tmy
a tma je pravá ruka světla.
Dva jsou jeden, život a smrt,
pospolu jak milenci v kemmeru,
jak ruce spojené dohromady,
jak konec a cesta.”

Hlas se mi chvěl, když jsem to odříkával, protože jsem si přitom vzpomněl, že mi tytéž verše napsal ve svém posledním dopise před smrtí můj bratr.

Ai se pohroužil do svých myšlenek a po chvíli řekl: „Vy jste izolovaní a nerozlišení. Zřejmě jste zrovna tak posedlí jednotou jako my dualismem.”

„My jsme také dualisté. Dualita je základem všeho, ne? Pokud existuje nějaké já a někdo druhý.”

„Já a Ty,” řekl. „Ona to je konec konců daleko širší otázka, než jen otázka pohlaví...”

„Víš, co mi pověz - jak se liší u vaší rasy to druhé pohlaví od tvého?”

Vypadal vylekaně a ve skutečnosti ho tak polekala moje otázka; kemmer s sebou přináší tyto spontánní projevy. Oba jsme byli celí nesví. „Nikdy jsem o tom nepřemýšlel,” odpověděl. „Tys vlastně nikdy neviděl ženu.” To slovo, které použil, bylo v jeho jazyce, ale já jsem ho znal.

„Viděl jsem ženy na tvých fotkách. Vypadaly jako těhotní Getheňané, ale s většími prsy. Liší se hodně od tvého pohlaví, co se duševních pochodů týká? Jsou jakoby jiný živočišný druh?”

„Ne. Ano. Ne, jistě že ne, vlastně ani ne. Ale rozdíl je velmi důležitý. Domnívám se, že nejdůležitější věc, ta ze všech nejzávažnější okolnost v lidském životě, je, jestli je narozený člověk pohlaví mužského, nebo ženského. Ve většině společností to předurčuje vyhlídky člověka do budoucna, oblast, ve které bude podnikat, názory, etiku, chování - skoro všechno. Slovní zásobu. Způsob dorozumívání. Oblečení. I jídlo. Ženy... ženy zpravidla jedí méně..., je nesmírně těžké rozlišit vrozené rozdíly od získaných. I v těch společnostech, kde mají ženy rovnoprávné postavení s muži, přece jen je na nich, aby rodily a většinou i vychovávaly děti...”

„Rovnoprávnost tedy není všeobecně platné pravidlo? Jsou na tom rozumově hůře?”

„To nevím. Připadá mi, že mezi nimi nebývají často matematicky, hudební skladatelky, vynálezkyne nebo abstraktní myslitelky. Ale ne že by byly hloupé. Po tělesné stránce jsou méně svalnaté, zato jsou však trochu odolnější než muži. Psychicky - “

Dlouze se zahleděl do rozžhavených kamínek a pak zavrtěl hlavou: „Víš, Harthe, já ti vlastně nemůžu říct, jaké ženy jsou. Nikdy jsem o tom takto abstraktně neuvažoval a - Bože můj! - vždyť já už jsem to v podstatě zapomněl. Já už jsem dva roky tady ... Ty to asi netušíš. Ale v jistém smyslu jsou mi ženy vzdálenější než ty. My dva máme společné pohlaví, jakkoli ...” Odvrátil se a zasmál se, smutně, nuceně. I já jsem měl smíšené pocity, a tak už jsme to téma dále nerozváděli.

Ymy Thanern. Dnes dvacet devět kilometrů, východo-severo-východ podle kompasu, na lyžích. První hodinu cesty jsme za sebou nechali ty ledové bloky a rozsedliny. Oba jsme dnes táhli, já nejdříve před nim se sondou, ale nebylo jí zapotřebí: na pevném ledu je nějaký ten metr firnu a na něm leží pár centimetrů nového sněhu z poslední chumelenice a ten tvoří solidní povrch. Nebořili jsme se ani my, ani sáně, ty tentokrát klouzaly tak lehce, že bylo těžké uvěřit, že za sebou pořád vlečeme každý asi padesát kilogramů. Během odpoledne jsme se při tahání střídali, protože na takovém báječném sněhu to jeden s přehledem zvládne. Škoda, že ten nejtěžší úsek do kopců a přes skály jsme museli absolvovat plně naložení. Teď jsme čím dál lehčí. Až moc lehčí: přistihuji se, že nějak moc často myslím na jídlo. Ai říká, že jíme étericky. Celý den jsme uháněli jako s větrem o závod po rovné ledové pláni, jednotvárně bílé pod šedomodrou oblohou, neporušené, s výjimkou několika černých nunataků, které jsou teď už kus za námi, a temné čmouhy za nimi - to dýchá Drumner. Jinak nic: slunce za závojem, led.

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Báje o stvoření Orgoreynu

Tato báje pochází z předhistorických dob; byla zaznamenána v mnoha obměnách. Tato velmi primitivní verze je z předyomeshského písemného dokumentu, který byl nalezen v zapadlých končinách Gobrinu v jeskynní hrobce Isenpeth.

Na počátku nebylo nic, jen led a slunce.

V průběhu let vytvořilo slunce v ledu velkou propast. Po stranách propasti byly velké ledové útvary. Propast neměla dno. Ledové útvary na bocích pomaloučku tály a kapičky vody padaly dolů. Jeden z těch útvarů řekl: „Krvácím.” Druhý řekl: „Pláču.” Třetí řekl: „Potím se.”

Ledové útvary vystoupily z propasti a octly se na ledové pláni. Ten, který řekl „Krvácím”, sáhl na slunce a z jeho útroh vyrval hrsti výkalů a z tohoto hnojiva stvořil na zemi hory a údolí. Ten, který řekl „Pláču”, dýchal na led, ten se rozpouštěl, a tak vznikly řeky a moře. Ten, který řekl „Potím se”, sebral půdu a mořskou vodu a z nich stvořil stromy, rostliny, květiny a obilí, živočišstvo a lidi. Rostlinám se dařilo v půdě i v moři, živočichové se proháněli po zemi a plavali v moři, ale lidé se neprobudili. Bylo jich třicet devět. Spali na ledu a nehýbali se.